

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910.

Första Kammaren.

Nr 7.

Tisdagen den 15 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Hederstierna* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen.

1:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter gårdfarihandlanden August Eriksson från Gransjö i Helgums socken;

2:o) angående pension från allmänna indragningsstaten åt auditören vid Vaxholms grenadjärregemente J. H. Rundgren;

3:o) angående pension åt länsmannen C. A. Rinnanders änka m. fl.;

4:o) angående sättet för likviderande af förfallen skuld å statslån till Östra Blekinge järnvägsaktiebolag;

5:o) angående statsbidrag för uppförande af en tuberkulossjukvårdsanstalt vid Fur i Sillhöfda socken af Blekinge län;

6:o) angående upplåtande af lägenheter från förra mönsterskrifvarebostället Naum nr 5 Ödegård och Naum nr 6 Anders Larsgård i Skaraborgs län;

7:o) angående upplåtande af lägenheter från förra militiebostället Stora Lund nr 1 och 2 i Östergötlands län;

8:o) angående upplåtande af lägenheter från förra militiebostället Risabo nr 1 jämte Risabo nr 2, en utjord, i Jönköpings län;

9:o) angående upplåtande af mark från Svinö eller Rådmansö Kungsgård nr 1 i Stockholms län;

10:o) angående upplåtande af den å förra militiebostället Vä nr 6 och 7 samt Vä nr 16 och 38 äfvensom komministerbostället 1 mantal krono nr 44 Vä belöpande andel i en Vä byamän tillhörande samfällighet;

11:o) angående upplåtande af lägenhet från förra militiebostället Åsby nr 5 Östra Norrgård med Åsby nr 6, en åker, i Östergötlands län;

12:o) angående upplåtande af ett område från förra militiebostället Säfvared nr 9 Sven Torstengård i Skaraborgs län;

13:o) angående upplåtande af lägenheter från förra militiebostället Hörby nr 7, 9, 14, 20 och 22 i Malmöhus län;

14:o) angående upplåtande af en lägenhet från förra militiebostället Holmestad Stommen nr 1 i Skaraborgs län; samt

15:o) med förslag till lag om aktiebolag och till lag om vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895.

Justerades protokollen för den 6 och 8 i denna månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna dödsattest:

Att direktören *Emil Hammarlund* i en ålder af 56 år 11 mån. och 19 dagar genom olyckshändelse afled å Saltsjöbaden den 9 februari 1910.

Dödsorsak: drunkning, intygas. Stockholm den 11 februari 1910.

A. Hiller,
pr. läkare.

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att till Konungen aflåta underdånig skrifvelse med anmälan om det timade dödsfallet samt den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten bland riksdagsmännen för Stockholms stad; hvarefter ett i sådant afseende uppsatt förslag till underdånig skrifvelse upplästes och godkändes.

Upplästes ett ingifvet läkarintyg af följande lydelse:

Ledamoten af Riksdagens Första kammare, kaptenen m. m. *M. Ekströmer* är till följd af influenza tillsvidare förhindrad att bevista kammarens sammankomster, som intygas.

Stockholm den 14 februari 1910.

Carl Flensburg,
Med. doktor.

Upplästes ett till kammaren inkommet protokoll, så lydande:

År 1910 den 14 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valens slut, hafva blifvit utsedda till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Cavalli, A.</i> , stadskamrerare, Göteborg.....	med 33 röster
» <i>Nordenfält, E. J.</i> , f. d. kamrerare, Göteborg	» 33 »
» <i>Gädda, O. E.</i> , f. d. riksdagsman, Svarteborg.....	» 33 »
» <i>Palm, Constantin</i> , grosshandlare, Göteborg.....	» 33 »

vid kontoret i **Malmö**

herr <i>Stenson, P.</i> , landstingsman, Fleninge, Ödåkra	med 33 röster
» <i>Härje, K. A.</i> , vice konsul, Malmö	» 33 »
» <i>Jönsson, P.</i> , landstingsman, Örsjögård Rydsgård	» 33 »
» <i>Pehrsson, P.</i> , f. d. riksdagsman, Åkarp	» 33 »

vid kontoret i **Falun**

herr <i>Thorell, A.</i> , t. f. landsfiskal, Leksand	med 33 röster
» <i>Nordin, G.</i> , kapten, Falun	» 33 »
» <i>Jansson, J. P.</i> , f. d. riksdagsman, Saxhyttan, Nyhammar	» 33 »
» <i>Åberg, Edv.</i> , f. d. bruksförvaltare, Falun	» 33 »

vid kontoret i **Gäfle**

herr <i>Ericsson, J. G.</i> , f. d. telegrafkommissarie, Gäfle...	med 33 röster
» <i>Brodin, Carl</i> , grosshandlare, Gäfle	» 33 »
» <i>Göransson A.</i> , f. d. riksdagsman, Åsen, Storvik ...	» 33 »
» <i>Brodin, O. A.</i> , f. d. riksdagsman, Gäfle	» 33 »

vid kontoret i **Halmstad**

herr <i>Bökman, E.</i> , rektor, Halmstad	med 33 röster
» <i>Ehrenborg, G.</i> , major, Halmstad	» 33 »
» <i>Gyllensvärd, A. G.</i> , f. d. riksdagsman, Fågelsång Voxtorp	» 33 »
» <i>Johanson, J. B.</i> , landstingsman, Fredrikslund, Torup	» 33 »

vid kontoret i **Härnösand**

herr <i>Dandanell, A. E.</i> , direktör, Nyland	med 33 röster
» <i>Carlsson, V.</i> , häradsskrifvare, Härnösand	» 33 »
» <i>Bergström, C.</i> , f. d. riksdagsman, Skidsta, Ullånger	» 33 »
» <i>Nydahl, J.</i> , f. d. riksdagsman, Kramfors	» 33 »

vid kontoret i **Jönköping**

herr <i>Berg, Ivar</i> , godsägare, Rödjenäs, Nässjö	med 33 röster
» <i>Gislén, Knut</i> , landskamrer, Jönköping	» 33 »
» <i>Ericksson, O.</i> , domänintendent, Bjersby, Hult	» 33 »
grefve <i>von Seth, J. G.</i> , Bratteborg	» 33 »

vid kontoret i **Kalmar**

herr <i>von Tell, Philip</i> , major, Kalmar	med 33 röster
» <i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar	» 33 »
» <i>Holmqvist, O.</i> , disponent, Svartingstorp, Läckeby	» 33 »
» <i>Hultgren, A.</i> , landtbrukare, Kollinge, Söderåkra	» 33 »

vid kontoret i **Karlskrona**

herr	<i>Kruse, K. R. T.</i> , kapten, Karlskrona	med 33 röster
»	<i>Schartau, J. A.</i> , häradshöfding, Karlskrona	» 33 »
»	<i>Clementson, Sv.</i> , landstingsman, Koppararp, Trenså	» 33 »
»	<i>Nelson, K. M.</i> , landstingsman, Björkeryd	» 33 »

vid kontoret i **Karlstad**

herr	<i>Liljesköld, K. A.</i> , f. d. häradshöfding, Arvika	med 33 röster
»	<i>Falk, H. H. W.</i> , kapten, Karlstad	» 33 »
»	<i>Olsson, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Kyrkebol, Ottebol	» 33 »
»	<i>Larson, L. W.</i> , landtbrukare, Labberud, Ölme... ..	» 33 »

vid kontoret i **Kristianstad**

herr	<i>Johnsson, H.</i> , f. d. riksdagsman, Östra Broby.....	med 33 röster
friherre	<i>Barnekow, Kjell</i> , Sinclairsholm, Vinslöf.....	» 33 »
herr	<i>Witzell, C.</i> , f. d. riksdagsman, Örkelljunga	» 33 »
»	<i>Svensson, N.</i> , f. d. riksdagsman, Olseröd	» 33 »

vid kontoret i **Linköping**

herr	<i>Burén, Iv.</i> , landtbrukare, Boxholm	med 33 röster
»	<i>Edlund, Wih.</i> , disponent, Mjölby	» 33 »
»	<i>Hagberg, C. O.</i> , godsägare, Linköping	» 33 »
»	<i>Gustafson, J. A.</i> , landtbrukare, Katrineberg, Grebo	» 33 »

vid kontoret i **Luleå**

herr	<i>Hellgren, U.</i> , länsbokhållare, Luleå	med 33 röster
»	<i>Johanson, Nils</i> , häradshöfding, Luleå	» 33 »
»	<i>Ekbom, K.</i> , häradshöfding, Piteå	» 33 »
»	<i>Hellström, P.</i> , sekreterare, Luleå	» 33 »

vid kontoret i **Mariestad**

herr	<i>Millqvist, A.</i> , godsägare, Simmatorp, Skara	med 33 röster
»	<i>Rodhe, M. F.</i> , domänintendent, Mariestad	» 33 »
»	<i>Almin, Richard</i> , landtbrukare, Björsäter Lugnås,	» 33 »
»	<i>Jonzon, P. G.</i> , landstingsman, Leksberg	» 33 »

vid kontoret i **Nyköping**

herr	<i>af Schmidt, H. O.</i> , kapten, Nyköping	med 33 röster
»	<i>Weinberg, B.</i> , f. d. godsägare, Nyköping.....	» 33 »
»	<i>Hedin, O.</i> , ingenjör, Kärrho, Nyköping.....	» 33 »
»	<i>Eriksson, Alb.</i> , landtbrukare, Skalunda, Kantorp	» 33 »

vid kontoret i **Sundsvall**

herr <i>Horneij, Arvid</i> , tandläkare, Sundsvall	med 33 röster
» <i>Larsson, B. M.</i> , grosshandlare, Sundsvall	» 33 »
» <i>Ekholm, R.</i> , f. d. riksdagsman, Sundsvall	» 33 »
» <i>Peterson, G. R.</i> , redaktör, Sundsvall	» 33 »

vid kontoret i **Umeå**

herr <i>Aspgren, J. O. N.</i> , öfverste, Umeå	med 33 röster
» <i>Boström, N.</i> , f. d. riksdagsman, Bodbyn, Burträsk	» 33 »
» <i>Broman, J.</i> , kronolänsman, Teg, Umeå.....	» 33 »
» <i>Ohlén, John</i> , förvaltare, Umeå	» 33 »

vid kontoret i **Uppsala**

herr <i>Gyllensvärd, E.</i> , f. d. akademiräntmästare, Uppsala	med 33 röster
grefve <i>von Rosen, E.</i> , Örbyhus.....	» 33 »
herr <i>Berglund, G.</i> , godsägare, Stora Bärby	» 33 »
» <i>Höök, C.</i> , f. d. riksdagsman, Edeby, Rasbokil	» 33 »

vid kontoret i **Visby**

herr <i>af Ekenstam, Th.</i> , häradshöfding, Visby	med 33 röster
» <i>Warfvinge, C. O.</i> , förste landtmätare, Visby.....	» 33 »
» <i>Larsson, K. L. J.</i> , riksdagsman, Bondarfve	» 33 »
» <i>Sundblad, A.</i> , prost, Barlingbo, Visby	» 33 »

vid kontoret i **Vänernsborg**

herr <i>Björklund, E.</i> , jägmästare, Vänernsborg.....	med 33 röster
» <i>Nordin, Fredr.</i> , rektor, Vänernsborg.....	» 33 »
» <i>Larsson, N. P.</i> , landstingsman, Byen, Amål.....	» 33 »
» <i>Nilson, J.</i> , kronolänsman, Ljung	» 33 »

vid kontoret i **Västerås**

herr <i>af Billbergh, Th.</i> , f. d. lektor, Västerås	med 33 röster
» <i>Rudberg, Hj.</i> , f. d. räntmästare, Västerås.....	» 33 »
» <i>Pers, Anders</i> , boktryckare, Västerås	» 33 »
» <i>Uggla, Claes</i> , häradshöfding, Västerås	» 33 »

vid kontoret i **Växjö**

herr <i>Cervin, G.</i> , kapten, Växjö	med 33 röster
» <i>Johansson, O. A.</i> , hospitalssyssloman, Växjö.....	» 33 »
» <i>Johansson, S.</i> , landstingsman, Grennaforsa.....	» 33 »
» <i>Lundqvist, J. G.</i> , godsägare, Hof, Växjö.....	» 33 »

vid kontoret i **Örebro**

herr <i>von Hofsten, H. R.</i> , major Örebro	med 33 röster

herr <i>Montgomery-Cederhjel</i> m, R., kammarherre, Seger- sjö, Lännäs	med 33 röster
» <i>Andersson, A. G.</i> , bergsman, Östanor, Rällså	» 33 »
» <i>Persson, O.</i> , nämndeman, Asker	» 33 »

vid kontoret i **Östersund**

herr <i>Kjelsson, A.</i> , landsfiskal, Offerdal	med 33 röster
friherre <i>Fleetwood, G. M. B.</i> , öfverstelöjtnant, Östersund	» 33 »
herr <i>Engström, E. O.</i> , landstingsman, Bispgården	» 33 »
» <i>Sundin, E.</i> , f. d. riksdagsman, Hallen	» 33 »

*suppleanter:*vid kontoret i **Göteborg**

herr <i>Obers, Hj.</i> , assuranstjänsteman, Göteborg	med 33 röster
» <i>Larsson, L.</i> , f. d. landstingsman, Hufveröd	» 33 »
» <i>Hedström, S.</i> , landstingsman, Varekil	» 33 »
» <i>Hammar skjöld, C. V. A.</i> , major, Göteborg	» 33 »

vid kontoret i **Malmö**

herr <i>Ahlgren, G.</i> , major, Malmö	med 33 röster
» <i>Antonsson, A.</i> , f. d. riksdagsman, Malmö	» 33 »
grefve <i>Bonde, Ph.</i> , godsägare, Bosjö kloster	» 33 »
herr <i>Nilsson A. J.</i> , landtbrukare, Lilla Isie, Södra Åby	» 33 »

vid kontoret i **Falun**

herr <i>Thorsell, B.</i> , direktör, Vassbo, Ornäs	med 33 röster
» <i>Brolén, H.</i> , disponent, Nyhammar	» 33 »
» <i>Holst, P.</i> , handlande Malung	» 33 »
» <i>Nilsson, A.</i> , förvaltare, Furudal	» 33 »

vid kontoret i **Gäfle**

herr <i>von Malmborg, O.</i> , major, Gäfle	med 33 röster
» <i>Sjögren, Arv.</i> , disponent, Forsbacka	» 33 »
» <i>Wettergren, G.</i> , disponent, Gäfle	» 33 »
» <i>Fogelberg, B.</i> , disponent, Gäfle	» 33 »

vid kontoret i **Halmstad**

herr <i>Jönsson, S.</i> , landstingsman, Påarp, Västra Karup	med 33 röster
» <i>Ehnbom, O. E.</i> , kronofogde, Halmstad	» 33 »
» <i>Johanson, A. P.</i> , f. d. riksdagsman, Stensjö, Slöinge	» 33 »
» <i>Frisell, G.</i> , fil. doktor, Kullagården, Varberg	» 33 »

vid kontoret i **Härnösand**

herr <i>Högberg, J. O.</i> , landstingsman, Näs, Härnösand	med 33 röster
» <i>Kempe, Erl.</i> , major, Härnösand	» 33 »

herr <i>Modin, J.</i> , f. d. bruksförvaltare, Härnösand	med 33 röster
» <i>Öberg, Valfr.</i> hemmansägare, Domsjö	» 33 »

vid kontoret i **Jönköping**

herr <i>Gustafson, David</i> , landtbrukare, Torsjö	med 33 röster
friherre <i>v. Otter, A.</i> , godsägare, S. Hultrum	» 33 »
herr <i>Bolander, C. A.</i> , landstingsman, Hålkaryd, Vrigstad	» 33 »
» <i>Rydell, A. P.</i> , löjtnant, Bredaryd	» 33 »

vid kontoret i **Kalmar**

herr <i>Reutersvärd, K.</i> , f. d. öfverstelöjtnant, Kalmar ...	med 33 röster
» <i>Holm, A. T. O.</i> , lektor, Kalmar	» 33 »
» <i>Molin, V.</i> , landtbrukare, Hossmo	» 33 »
» <i>Olsson, Knut</i> , landtbrukare, Torngård, Gräsgård ...	» 33 »

vid kontoret i **Karlskrona**

herr <i>Lagerblad, O.</i> , boktryckare, Karlshamn	med 33 röster
» <i>Karlsson, K. P.</i> , fortifikationskassör, Karlskrona, Oscarsvärn	» 33 »
» <i>Håkansson, Henning</i> , kontorschef, Karlskrona.....	» 33 »
» <i>Beyer, E.</i> , godsägare, Karlshamn	» 33 »

vid kontoret i **Karlstad**

herr <i>Lundberg, A.</i> , handlande, Skrufstad, Grums	med 33 röster
» <i>Mattsson, Oscar</i> , kontrollör, Arvika	» 33 »
» <i>Huss, R.</i> , kapten, Karlstad	» 33 »
» <i>Ydén, G. M.</i> , f. d. läroverksadjunkt, Karlstad	» 33 »

vid kontoret i **Kristianstad**

herr <i>Pehrsson, I.</i> , landstingsman, Korsaröd, Tjörnarp	med 33 röster
» <i>Håkansson, O.</i> , landstingsman, Karlaby, Östra Tomarp	» 33 »
» <i>Jönsson, A.</i> , f. d. riksdagsman, Yngsjö	» 33 »
» <i>Månson, Nils</i> , landstingsman, Östra Broby	» 33 »

vid kontoret i **Linköping**

herr <i>Danielsson, O.</i> , godsägare, Åkerby, Skärkind	med 33 röster
» <i>Rudelius, Th.</i> , major, Linköping	» 33 »
» <i>Larsson, G.</i> , landtbrukare, Bonnorp, Stjernorp	» 33 »
» <i>Grewell, A.</i> , kapten, Vimmerby	» 33 »

vid kontoret i **Luleå**

herr <i>Eckhell, Gustaf Arvid</i> , landsfiskal, Gammelstad ...	med 33 röster
» <i>Bergström, R.</i> , fabrikör, Öjebyn	» 33 »

herr <i>Wallin, H.</i> , rektor, Luleå	med 33 röster
» <i>Andersson, Isr.</i> , landstingsman, Öjebyn	» 33 »

vid kontoret i **Mariestad**

herr <i>Forsman, Olaus</i> , adjunkt, Mariestad	med 33 röster
» <i>Lundblad, A.</i> , landstingsman, Nyskogen, Tidaholm	» 33 »
» <i>Andersson, A.</i> , landstingsman, Vång, Karlslund.....	» 33 »
» <i>Holm, G.</i> , f. d. läroverksadjunkt, Skara	» 33 »

vid kontoret i **Nyköping**

herr <i>Sjöström, G.</i> , kyrkoherde, Tuna, Larslund	med 33 röster
» <i>von Sydow, C. O.</i> , kapten, Nyköping.....	» 33 »
» <i>Skjöldebrand, Erik</i> , arrendator, Rockelsta, Sparre- holm	» 33 »
» <i>Tottie, K. F.</i> , landtbrukare, Lilla Kungsladugår- den, Nyköping	» 33 »

vid kontoret i **Sundsvall**

herr <i>Nordin, J. E.</i> , f. d. riksdagsman, Stöde	med 33 röster
» <i>Ahlgren, E.</i> , f. d. riksdagsman, Ala, Fjäl	» 33 »
» <i>Nilsson, N. E.</i> , disponent, Karlsvik, Sundsvall.....	» 33 »
» <i>Andersson, Petrus</i> , prokurist, Sundsvall	» 33 »

vid kontoret i **Umeå**

herr <i>Collin, K. R.</i> , lektor, Umeå	med 33 röster
» <i>Dahlén, A.</i> , postmästare, Nordmaling.....	» 33 »
» <i>Grafström, Hj.</i> , kapten, Umeå	» 33 »
» <i>Andersson, J.</i> , f. d. riksdagsman, Baggböle, Vä- sterhiske	» 32 »

vid kontoret i **Uppsala**

herr <i>Sjöberg, H.</i> , akademinotarie, Uppsala	med 33 röster
» <i>Modén, K. H.</i> , landtbrukare, Berga, Bergshamra	» 33 »
» <i>Gille, C.</i> , bruksförvaltare, Leufsta bruk	» 33 »
» <i>Wallén, A.</i> , landstingsman, Ahlsta, Örsundsbro ...	» 33 »

vid kontoret i **Visby**

herr <i>Broander, N. J.</i> , f. d. riksdagsman, Visby.....	med 33 röster
» <i>Söderberg, J. N.</i> , stabsintendent, Visby.....	» 33 »
» <i>Forssman, P. A.</i> , disponent, Roma kloster.....	» 33 »
» <i>Söderström, I. Norrby-</i> , konsistorienotarie, Visby	» 33 »

vid kontoret i **Vänernborg**

herr <i>Enhus, H.</i> , ombudsman, Vänernborg	med 33 röster

herr <i>Carlson, Joh.</i> , landstingsman, Gärdhem, Vänersborg	med 33 röster
» <i>Hildebrand, B. E.</i> , landtbruksingenjör, Vänersborg	» 33 »
» <i>Larsson, A.</i> , f. d. riksdagsman, Flicksäter, Vänersborg.....	» 33 »

vid kontoret i **Västerås**

herr <i>Holmin, Elis</i> , major, Gräflinge	med 33 röster
» <i>Lundblad, Ax.</i> , landtbrukare, Fredriksberg, Västerås	» 33 »
» <i>Lindevall, L.</i> , f. d. riksdagsman, Säva, Altuna.....	» 33 »
» <i>Hult, Adam</i> , ombudsman, Kolbäck	» 33 »

vid kontoret i **Växjö**

herr <i>Bergensträhle, A. E. G.</i> , kapten, Växjö	med 33 röster
» <i>Johansson, Gustaf</i> , landstingsman, Ingelstad.....	» 33 »
» <i>Andersson, C. A.</i> , landstingsman, Ifla, Boarp.....	» 33 »
» <i>Cavalli, L. G.</i> , major, Växjö.....	» 33 »

vid kontoret i **Örebro**

herr <i>Zethelius, G.</i> , major, Örebro.....	med 33 röster
» <i>Windahl, Axel</i> , grosshandlare, Örebro.....	» 33 »
» <i>Pauli, J. M.</i> , jägmästare, Kloten	» 33 »
» <i>Pehrson, P. V.</i> , bruksägare, Ö. Berg, Granbergssdal	» 33 »

vid kontoret i **Östersund**

friherre <i>Leijonhufvud, E. O. K:son</i> , häradshöfding, Östersund	med 33 röster
herr <i>Kihlbaum, Axel Teodor</i> , distriktskassör, Östersund	» 33 »
» <i>Brennerfelt, K.</i> , landstingsman, Söderhögen, Rätan	» 33 »
» <i>Nordén, N. M.</i> , nämndeman, Bledäng, Ålsta	» 33 »

sedan ordningen mellan dem af suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Hans Andersson.

Philip Klingspor.

P. M. Carlberg.

Axel Ekman.

På framställning af herr talmannen beslöts, att det nu upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna, äfvensom att protokollsutdrag härom skulle afgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att om valen låta underrätta ej mindre de valda än äfven fullmäktige i riksbanken samt vederbörande afdelningskontors styrelser.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts den 12 innevarande månad bordlagda nädiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar m. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande den 12 innevarande februari bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtande nr 9, bankoutskottets utlåtande nr 3, lagutskottets utlåtande nr 4 och 5 äfvensom jordbruksutskottets utlåtande nr 6—10.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter gårdfarihandlanden August Eriksson från Grausjö i Helgums socken.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående pension från allmänna indragningsstaten åt auditören vid Vaxholms grenadjärregemente J. H. Rundgren;
- 2:o) angående pension åt länsmanen C. A. Rinnanders änka m. fl.; och
- 3:o) angående sättet för likviderande af förfallen skuld å statslån till Östra Blekinge järnvägsaktiebolag.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående statsbidrag för uppförande af en tuberkulossjukvårdanstalt vid Fur i Sillhöfda socken af Blekinge län.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet följande under dagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående upplåtande af lägenheter från förra mönsterskrivarbostället Naum nr 5 Ödegård och Naum nr 6 Anders Larsgård i Skaraborgs län;
- 2:o) angående upplåtande af lägenheter från förra militiebostället Stora Lund nr 1 och 2 i Östergötlands län;
- 3:o) angående upplåtande af lägenheter från förra militiebostället Risabo nr 1 jämte Risabo nr 2, en utjord, i Jönköpings län;
- 4:o) angående upplåtande af mark från Svinö eller Rådmansö Kungsgård nr 1 i Stockholms län;
- 5:o) angående upplåtande af den å förra militiebostället Vä nr 6 och 7 samt Vä nr 16 och 38 äfvensom komministersbostället 1 mantal krono nr 44 Vä belöpande andel i en Vä byamän tillhörande samfällighet;
- 6:o) angående upplåtande af lägenhet från förra militiebostället Åsby nr 5 Östra Norrgård med Åsby nr 6, en åker, i Östergötlands län;
- 7:o) angående upplåtande af ett område från förra militiebostället Säfvared nr 9 Sven Torstengård i Skaraborgs län;
- 8:o) angående upplåtande af lägenheter från förra militiebostället Hörby nr 7, 9, 14, 20 och 22 i Malmöhus län; samt
- 9:o) angående upplåtande af en lägenhet från förra militiebostället Holmestad Stommen nr 1 i Skaraborgs län.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om aktiebolag och till lag om vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 3,33 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

Herr statsrådet *Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan m. m.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 12 och 15 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 9, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde och åttonde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredaude af extra lönetillägg för år 1910 åt en del tjänstemän m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bankoutskottets den 12 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 3, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkt 1.

Lades till handlingarna.

Om skärpt
kontroll öfver
de med stats-
lån under-
stödda
enskilda
järnvägarna.

Punkt 2.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hade i sin till 1910 års Riksdag afgifna, i bankoutskottets memorial nr 2 intagna berättelse meddelat, hvilka till betalning förfallna annuitetsbelopp å de från riksgäldskontoret till kanal- och järnvägsanläggningars utförande samt till byggnader utgifna lån icke vid nämnda tid blifvit af vederbörande gäldade.

Äfven utskottet hade fäst sin uppmärksamhet vid den ständiga ökningen i restantierna å vissa enskilda järnvägars statslån, en ökning, som visserligen, hvad de senaste åren beträffade, kunde i någon mån förklaras af den allmänna nedgången i de ekonomiska konjunkturerna, men som därjämte syntes böra tillskrivas omständigheter, hvilka gäfv vid handen, att nu gällande villkor för de ifrågavarande lånen erhallande och åtnjutande knappast kunde i behörig grad skydda staten för förluster.

På dessa och i öfrigt anförda grunder hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande af erforderliga åtgärder för att utöfver den kontroll, som för närvarande ägde rum genom statens med särskild instruktion försedda ombud i bolagsstyrelsen, måtte åstadkommas en för statens intressen betryggande teknisk-ekonomisk kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna såväl beträffande själfva anläggningarnas genomförande som ock med afseende å därmed sammanhängande förvaltningsåtgärder.

Herr Wijkander: Den punkt, på hvilken bankoutskottet här fäst uppmärksamheten, är utan all fråga af stor betydelse och väl förtjänt af beaktande. Det visar sig nämligen, att de till betalning förfallna annuiteternas belopp, hvilka ännu icke inbetalts af de enskilda järnvägarna, uppgå till mellan 4 och 5 millioner kronor, och dessa belopp böra dessutom ökas med kanske en million kronor, enär öfverräntor å lånen ytterligare tillkomma.

Innan jag går vidare, vill jag dock inom parentes varna för att öfverdrifva betydelsen af dessa förfallna men oguldna belopp. Först och främst märker kammaren, att det icke är förr än under de två å tre sista åren som de stigit till sådan anmärkningsvärd höjd. Men äfven ur andra synpunkter torde man få akta sig för att öfverdrifva farhågorna för dessa siffror. Värdet af de enskilda järnvägarna i Sverige uppgår sammanlagdt till öfver en half milliard kronor, likasom värdet af statens järnvägar uppgår till ungefär samma belopp. De enskilda järnvägarnas förfallna skuld till statsverket uppgår sålunda icke till mera än 1 procent af de enskilda järnvägarnas anläggningskostnad eller ungefär en half procent af summan af såväl statens som de enskilda järnvägarnas värde. Jämfördt med betydelsen af de enskilda järnvägarna är detta icke något så stort belopp.

Vidare finner man på andra sidan i bankoutskottets föreliggande utlåtande några siffror, som bekräfta hvad jag nu sagt. Det visar sig, att af den svenska statsskulden ungefär 355 millioner kronor belöpa sig på statens järnvägar, under det att 55 millioner belöpa sig på de

enskilda järnvägarna. Räntebeloppet för den del af statsskulden, som föranledts af statens järnvägar, utgör ungefär tolf och en half million kronor, och å denna summa har under förlidet år af trafikinkomster inbetalts endast sex och en half million. Den resterande obetalda ränteskulden utgör med andra ord för statsverket ungefär sex millioner kronor. Se vi åter på de enskilda järnvägarna, så uppgår totalbeloppet af de räntor, som för låneunderstöd från staten skulle för år 1909 inbetalas, till ungefär en million niohundra tusen kronor. Å detta belopp inbetaltes en million sexhundraatjuguåtta tusen kronor, hvadan alltså en brist finnes på två hundraåttiotre tusen kronor eller något mer än $\frac{1}{4}$ million. Man bör sålunda gifva akt på, att, under det att värdet af statens järnvägar och af de enskilda järnvägarna uppgår till ungefär samma belopp och under det att längden af de enskilda järnvägarna är dubbelt så stor som längden af statens järnvägar, så är den uppoffring som statsverket haft för sina egna järnvägar ungefär sex millioner kronor, men statens förlust på de enskilda järnvägarna icke mer än ungefär $\frac{1}{4}$ million kronor. Under sådana förhållanden, och då man måste medge, att de enskilda järnvägarna ingå såsom en mycket viktig del i de svenska kommunikationslederna och att dessa järnvägar spela en mycket stor roll för landet, är det värdt att lägga märke till, att från statsverkets sida endast ett så ringa belopp i det afseendet ingår såsom uppoffring för dessa fördelar.

Efter denna parentes återgår jag till själfva saken, och jag upprepar då, att jag anser den vara i och för sig mycket beaktansvärd. Det visar sig af utlåtandet, att fullmäktige i riksgäldskontoret mycket riktigt framhållit, att det vore önskvärdt »att för framtiden beräkningarna rörande tilltänkta järnvägars anläggningskostnad och afkastningsförmåga uppgöras med största omsorg och underkastas noggrann pröfning». Det finnes icke någonting att invända mot denna riksgäldsfullmäktiges hemställan, och jag anser, herr talman, att det är lika naturligt, att bankoutskottet med anledning häraf vändt sig till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för att begära upplysningar i saken. Vi kunna af den skrifvelse, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afgifvit till utskottet, se, att dessa upplysningar begärdes i två olika riktningar, nämligen dels angående de bestämmelser, som gälla beträffande granskning af ansökningar om låneunderstöd af statsmedel för enskilda järnvägar, och dels begärdes en jämförelse mellan de af sökandena beräknade och de verkliga kostnaderna för ett antal enskilda järnvägar. Det svar, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afgaf, utgör först en bekräftelse på, hvad hvar och en, som haft med dessa fragor att göra, visste, nämligen att Kungl. Maj:t redan år 1907 i väsentlig mån skärpte villkoren för statslån åt enskilda järnvägar, hufvudsakligen på så sätt, att Kungl. Maj:t bestämde att en mera utförlig arbetsplan än förut rörande sådan järnväg-anläggning, för hvilken statslån söktes, skulle ingifvas, för att man skulle kunna få siffrorna för järnvägen tillförlitliga, och i sammanhang därmed bestämde Kungl. Maj:t, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle, om så vore lämpligt, föranstalta om undersökning på marken för att utröna, huruvida kostnadsförslaget var riktigt. Allt detta är fullkomligt i öfverensstämmelse med den hemställan, som från riksgäldsfullmäktiges sida blifvit afgifven. Därpå

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna.
(Forts.)

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna. (Forts.)

upplyser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om ett förhållande, som också var väl känt af de personer, som intressera sig för dessa saker, nämligen att endast i några få fall någon nämnvärd skillnad funnits mellan de beräknade och verkliga omkostnaderna vid enskilda järnvägars anläggning. Då nu så visade sig vara förhållandet, ansåg sig regeringen icke vilja gå längre på grund af den framställning, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förut till regeringen afgifvit och till hvilken jag skall återkomma, än att regeringen förklarade att, i de fall då det var behöfligt och där en skärpt kontroll vore önskvärd, ägde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ingå till Kungl. Maj:t med begäran om att få uppgöra en sådan teknisk-ekonomisk utredning och utföra en sådan kontroll, som i bankoutskottets utlåtande omnämnes.

Vi se, att regeringen icke ansett sig i de fall, då någon större skillnad mellan beräknad och verklig kostnad icke vore att förvänta, vilja ingå på den af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna skärpta kontrollen i vidare mån än som nu är fallet, och vi se också, att bankoutskottet i sin framställning ansett denna behöfva skärpas endast så till vida, att den må komma att omfatta hela den tid, under hvilken järnvägens byggnad och den första igångsättningen äger rum. Bankoutskottet har icke gått in på de vidare framställningar, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1906 gjorde.

Om vi vidare betrakta väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrifvelse till utskottet, öfvergår den på tal om järnvägarnas afkastningsförmåga till att framhålla, att styrelsen för sin del på senare tider, då statslån för enskilda järnvägar blifvit ifrågasatt, fordrat uppgörandet af en föregående trafikberäkning för de nya järnvägarna, innan dessa kunde erhålla lån af staten. Äfven detta är ju en mycket god sak, men jag tror att alla, som tänkt på saken, inse, att en sådan trafikberäkning är ytterst vanskelig och sällan har något större värde. Den innebär ändå ett steg i rätt riktning, och dessutom har denna åtgärd fullständigats med att man sett till, att det bolag, som finge låneunderstöd, förband sig eller garanterade, att hela det belopp som man gjort sig räkning på att man skulle kunna anskaffa från enskildt håll, verkligen skulle komma att utgå.

Men därutöfver begärde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1906, att Kungl. Maj:t skulle se till, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äfven framgent under järnvägens drift finge hafva ett ord med i laget. Den framhöll, att, liksom det behöfves sakkunskap för att anlägga en järnväg, behöfves det också sakkunskap för att vidare sköta järnvägen och tillse att den blir ekonomiskt räntabel. Detta är ju till en viss grad axiomatiskt, men däremot vågar jag bestämdt uttala, att det skulle hafva varit synnerligen beklagligt, om regeringen hade gått med på så långt gående åtgärder, att regeringen föreskrifvit, det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle hafva fått påtvinga järnvägsbolagen den skärpning i kontrollen, som styrelsen önskade. Såsom vi se af styrelsens skrifvelse till bankoutskottet, så begär styrelsen att erhålla en teknisk-ekonomisk kontroll, så att de beräkningsgrunder, som följts vid lånens anvisande, också komma att lända till efterrättelse vid företagens utförande och förvaltning. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrar om, att det redan nu finnes den bestämmelsen, att det i sty-

relsen hos de järnvägsbolag, åt hvilka lån blifvit af statsmedel beviljade, skall finnas en särskild ledamot, som af Kungl. Maj:t utses för att bevaka statens rätt. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tyckes icke hafva stort förtroende för denne ledamot, ty styrelsen klagat öfver, att styrelsen i regel icke haft någon befogenhet att i dessa afseenden inverka på eller öfvervaka ekonomiseringen vid järnvägsanläggningarna utöfver hvad denne ledamot kunnat göra. Min enskilda öfvertygelse är, att det är synnerligen lyckligt att regeringen icke slagit in på denna väg och att bankoutskottet icke heller nu gjort det, ty jag är fullt förvissad om, att det är så långt ifrån att man på den vägen skulle hafva gjort några besparingar, att det i stället skulle ha för- anledt ganska stora kostnader för de enskilda järnvägarna.

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna. (Forts.)

Det är alltför väl känt, att vi icke längre få låta järnvägarna kringskåras i sin handlingsfrihet af förordningar och föreskrifter utan tal och låta dem tyngas af en invecklad administration, utan vi måste tvärtom se till att trafiken skötes på ett enklare sätt, så att verkliga besparingar kunna göras. Såsom bekant hafva under sista året utgifterna för de enskilda järnvägarna vuxit till så betydande belopp, och det är nu så stort ekonomiskt trångmål för ett flertal enskilda järnvägar, att det synes så godt som nödvändigt att vidtaga åtgärder, för att besparingar skola kunna göras, och detta kan icke ske genom att man låter väg- och vattenbyggnadsstyrelsen komma med sina omständliga och formella bestämmelser, utan genom att tillse, att i de lokala anordningarna åstadkommas besparingar, en fråga som för landet är af den allra största betydelse.

Nu har bankoutskottet i sin kläm fullkomligt riktigt inskränkt sig till att tala om den teknisk-ekonomiska kontrollen under byggnadstiden och i sammanhang med byggnadstiden, om man läser utskottets kläm riktigt, åtminstone såsom jag uppfattat den. Den innehåller nämligen att Riksdagen skulle skrifva till Kungl. Maj:t och anhålla om erforderliga åtgärder för att utöfver den kontroll, som för närvarande üger rum genom statens med särskild instruktion försedda ombud i bolagsstyrelsen, måtte åstadkommas en för statens intressen betryggande teknisk-ekonomisk kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna såväl beträffande själfva anläggningarnas genomförande som ock med afseende å därmed sammanhängande förvaltningsåtgärder. »Därmed sammanhängande förvaltningsåtgärder» äro ju förvaltningsåtgärder, hvilka äga samband med anläggningens genomförande — jag har enskildt förvissat mig om, att detta lär vara bankoutskottets mening. Då skulle man ju kunna säga, att allt varit godt och väl, och jag skulle hafva besparat kammaren att åhöra detta mitt inlägg, om icke denna hemstallan i klämman skär sig med motiveringen, ty i denna finnas vissa reminiscenser af väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning, som kunna ge anledning till, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kan försöka ingripa i själfva frågan. Ty i motiveringen står det på sid. 8, att det »genom kontrollen ej kunnat förhindras, att bolagsförvaltningen såväl vid själfva järnvägsanläggningens utförande som ock sedermera vid ordnandet af driften och handhafvandet af bolagets angelägenheter i öfrigt förfarit på ett sådant sätt, som visat sig skadligt för statens intressen». Och längre fram

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna. (Forts.) säger utskottet, att det ansluter sig till den tanke, som ligger till grund för styrelsens uttalande »att en teknisk-ekonomisk kontroll bör anordnas för öfvervakande, att de beräkningsgrunder, som följts vid statslåns anvisande, också lända till efferrättelse vid företagens utförande och förvaltning». Detta kan gifva anledning till, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle kunna erhålla en sådan skärpt kontroll med afseende å järnvägarnas förvaltning, och detta för järnvägar, som äro och kanske å årtionden varit i full gång. Jag anser, såsom jag nyss nämnde, att ett sådant ingripande vore af synnerligen beklaglig art, och att det skulle undanröjas ganska mycket bekymmer, om en förklaring afgåfves ifrån någon ledamot af bankoutskottet af innehåll, att utskottet icke åsyftat någon sådan kontroll, som jag nämnde. Det är, såsom hvar och en vet, icke anläggningskostnadernas storlek, som göra, att de enskilda järnvägarna laborera med svårigheter, utan orsakerna därtill ligga på en helt annan sida. Äfven om man bortser från att under de sista åren utgifterna af kända skäl vuxit på ett beklagligt sätt, hvarigenom svårigheter uppkommit — en omständighet, som man kan hoppas blifva öfvergående — så är det klart, att hufvudanledningen här är den, att järnvägarna anlagts inom sådana trakter och på ett sådant sätt, att de ännu icke i denna stund kunnat gifva den beräknade nettoafkastningen. Det beror sålunda på själfva planläggningen, som skett före järnvägens byggande, och som skett under kontroll af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i enlighet med dess trafikberäkningar. Det har visat sig mycket tydligt, men vi få komma ihåg, att, likasom när vi bygga landsvägar, man nog i regel icke afser, att den ekonomiska vinsten skall inträda genast, så anläggas också enskilda järnvägar ofta för att afhjälpa lokala kommunikations-svårigheter, utan att man kan beräkna, att de inom den första tiden skola kunna rendera något. De, som anlagt dem, äro nog beredda att underkasta sig uppoffringar både vid själfva anläggningen och senare, och dessa kunna icke förebyggas af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. De kunna mildras endast därigenom att de lokala myndigheterna söka få allt ordnad så bra som möjligt.

Herr talman! I förhoppning att den tolkning, som jag gjort af bankoutskottets motivering, öfverensstämmer med verkliga förhållandet, har jag intet yrkande att göra.

Herr Juhlin: Jag är förekommen af den föregående ärade talaren och kan till alla delar instämma med honom i hans yttrande, men då jag haft åtskilligt att göra med denna fråga, vill jag tillägga några ord.

Då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1906 inkom till Kungl. Maj:t med den skrifvelse, som finnes intagen såsom bilagan II till utskottets utlåtande, måste Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida Kungl. Maj:t skulle gilla de tre hufvudpunkterna i det förslag, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlade. Delvis biföll Kungl. Maj:t styrelsens förslag, men i vissa punkter beslöt Kungl. Maj:t på ett annat sätt, än väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ville, att nya arbetsplaner och kostnadsberäkningar skulle för erhållande af järnvägslån upprättas af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och att, om vederbörande intressenter i ett tilltänt järn-

vägsföretag låtit på förhand uppgöra dylika arbetsplaner och kostnadsberäkningar, dessa skulle granskas på marken af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Och såsom den föregående ärade talaren mycket riktigt anmärkte, är det ingen säkerhet för, att härigenom de enskilda järnvägarna skulle komma att byggas billigare — snarare skulle de blifva dyrare i fråga om anläggningskostnaden. Vidare ansåg jag för min del, att det icke vore lämpligt att gifva väg- och vattenbyggnadsstyrelsen monopol på att ombestyrta utförandet af en hel del af de enskilda järnvägsföretagen, hvilket lätt hade kunnat blifva följden, ifall Kungl. Maj:t godkänt styrelsens förslag i första punkten. Styrelsens hemställan i andra punkten godkändes, men dess hemställan i tredje punkten afslogs. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade där hemställt, att den skulle få hos Kungl. Maj:t föreslå en kontrollant öfver byggandet af enskilda järnvägar, hvilka skulle få eller hade fått låneunderstöd. Klart är, att om beslut hade fattats i den riktningen, skulle detta alldeles gifvet hafva medfört ökade kostnader för de enskilda järnvägsbolagen, men det kunde också hafva uppstått mycket obehagliga förvecklingar. Visserligen har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sagt, att i ett af de mest flagranta fallen, där kostnadssummorna varit för lågt tilltagna, nämligen vid järnvägen Orsa—Sveg, företaget ändock blifvit utfördt därigenom att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen låtit genom sin kontrollant färdigbygga järnvägen. Ja, men det faktum, att man kan färdigbygga en järnväg, som flera år förut eller år 1901 väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansåg böra kunna byggas för 3,700,000 kronor, att man, säger jag, kan färdigbygga denna för 6,000,000 kronor, utgör icke tillräckligt skäl för att införa en sådan ökad kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna eller deras förvaltning.

För min del kunde jag därför icke tillstyrka Kungl. Maj:t att gå med på ett så pass ingripande förslag.

Nu har utskottet här visserligen icke gjort samma framställning som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, men utskottet har dock sagt: »Det vill därför synas, som om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen haft fullt fog för sitt yrkande på skärpt kontroll, och utskottet får för sin del ansluta sig till den tanke, som ligger till grund för styrelsens uttalande, att en teknisk-ekonomisk kontroll bör anordnas för öfvervakande, att de beräkningsgrunder, som följts vid statslåns anvisande, också lända till efterrättelse vid företagets utförande och förvaltning». Detta kan svårigen tydas på annat sätt, än att utskottet anser, att en af Kungl. Maj:t utsedd kontrollant skulle kontrollera företagen icke blott under byggandet utan äfven under fortsättningen och driften. Men i sin hemställan till Riksdagen har utskottet tydligen frångått denna tanke och där endast föreslagit, om jag tolkar utskottets hemställan rätt, att denne kontrollant skulle hafva att kontrollera arbetet under själfva järnvägens byggande, ehuru då icke blott i fråga om själfva anläggningens utförande utan också i fråga om därmed sammanhängande förvaltningsåtgärder. Dessutom har utskottet i olikhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit, att den styrelseledamot, som Kungl. Maj:t tillsätter i hvarje enskildt järnvägsbolag, som har

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna.
(Forts.)

*Om skärpt
kontroll öfver
de med stats-
lån under-
stödda
enskilda
järnvägarna.*

(Forts.)

låneunderstöd af statsmedel, skulle vara kvar. Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag skulle denne person tagas bort, men enligt utskottets förslag skulle han finnas kvar, och staten skulle hafva två kontrollanter under byggnadstiden. Detta skulle, såsom herrarna kunna förstå, kunna föranleda obehagliga förvecklingar.

För min del anser jag, att denna fråga är så viktig, att jag yrkar afslag på bankoutslottets hemställan i denna punkt. Vi måste betänka, att en hel del orter få statsjärnvägar gratis, utan att vederbörande kommuner behöfva hjälpa till med byggnadskostnaderna för järnvägen. Vi måste vidare betänka, att andra orter ha råd att bygga järnvägar utan statslån, samt att en hel del fattigare orter, som behöfva bättre kommunikationer, nödgas anlita staten för att få *låneunderstöd* — jag betonar ordet understöd, ty det ordet förekommer i bestämmelserna —, och det är således icke meningen att staten skall göra någon affär härpå, utan staten skall hjälpa fattigare orter att få sina kommunikationer förbättrade. Skulle vi gå den väg, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anvisat, så är jag rädd för, att utvecklingen af vårt kommunikationsväsende skulle hejdas till stor skada för de trakter, som behöfva förbättringar i vissa kommunikationer, och således indirekt till stor skada för staten. Det vore väl då kanske bättre att slå in på en annan väg och se till, huruvida den järnvägspolitik, som nu i stort drifves, är riktig eller ej, d. v. s. att undersöka, om det är riktigt att anstränga sig så, som vi svenskar i regel gjort, att bygga allting så gentilt och förstklassigt och dyrbart som möjligt. Vårt land har, menar jag, icke råd att öfverallt bygga förstklassiga järnvägar. Med detta vill jag icke hafva sagdt att man icke skall bygga så, att icke trafiksäkerheten tillgodoses, men trafiksäkerheten kan tillgodoses, utan att man bygger förstklassiga järnvägar. Man bör enligt min mening göra en utredning med dithörande plan för järnvägars byggande i vårt land, och man skall då komma till det resultatet att på vissa sträckor förstklassiga järnvägar äro motiverade och att på andra orter sekundära järnvägar böra byggas liksom på åter andra orter tertiära banor; detta utan att trafiksäkerheten i någon mån minskas. Men skulle man gå den hittills inslagna vägen, så är jag rädd för att sträfvan att söka göra banorna så förstklassiga och hastigheten på dem så hög som möjligt alltjämt kommer att fortfara, och att detta kommer att hindra kommunikationernas utveckling mer, än någon kan tro.

Jag är därför af den åsikten, att det vore skadligt, om Riksdagen nu bifölle bankoutslottets hemställan i förevarande punkt, såsom den här är formulerad. För öfrigt torde denna fråga kunna tas upp i ett annat sammanhang. Som bekant har ju Riksdagen att handlägga frågan om beviljande af anslag till låneunderstöd åt enskilda järnvägar, och då kan ju Riksdagen möjligen taga i öfvervägande, huruvida icke villkoren för erhållande af dylika lån borde eller kunde skärpas, eller, hvilket väl vore bättre, att anhålla att Kongl. Maj:t ville göra en fullständig utredning af denna fråga, en utredning, hvilken jag tror skulle komma att visa, att vår järnvägspolitik i stort sedt är någon smula på afvägar.

På grund af hvad jag yttrat, ber jag, som sagdt, herr talman, att få yrka afslag på bankoutslottets hemställan i punkt 2:o).

Grefve Wachtmeister, Axel: Först ber jag att få svara några ord på den förste ärade talarens förfrågan, huruvida den ifrågasatta teknisk-ekonomiska kontrollen skulle gälla allt framgent under järnvägsdriften, eller om det endast vore fråga om den under byggnadstiden. Då jag varit med om att formulera utskottets kläm, ber jag att få säga, att jag vet, att det varit utskottets enhälliga mening, att den ifrågasatta kontrollen skulle gälla endast under byggnadstiden, icke framgent, oaktadt uti utskottets motivering intagits en del af de anmärkningar, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorts mot de af Kungl. Maj:t tillsatta ledamöterna i de enskilda järnvägarnas styrelser.

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna.
(Forts.)

Den siste ärade talaren har yrkat afslag på utskottets hemställan. Utskottet har ju omöjligen kunnat annat än till fullo gilla hvad af riksgäldsfullmäktige yttrats i afseende på det sätt, anniteterna från en del enskilda järnvägar inbetalts. Det är icke någon ny anmärkning detta. Det är ett gammalt bekymmer, men siffrorna börja stiga till oroväckande höjd. Om herrarna se på sidan 4 i utskottets betänkande, så voro restantierna år 1900 2,031,000 kronor och år 1910 4,463,000. Och dessa restantier skola inbetalas af järnvägsbolag, som hittills häfta i skuld till statsverket för omkring 15 miljoner kronor. Nu är det att hoppas, att en stor del af dessa medel komma in i statens kassa sedan järnvägarnas trafik upparbetats, men å andra sidan få vi icke förglömma, att den höjning af aflöningarna till personalen, som på senare tiden ägt rum, ställer de mindre väl ekonomiskt situerade järnvägarna i vårt land i en brydsam ställning, så att för stora få förhoppningarna icke vara.

Nu råder det intet tvifvel om, att icke det sätt, hvarpå en del järnvägsföretag satts i gång, förorsakat en mindre god förmåga hos dessa järnvägsbolag att fullgöra sina prestanda till staten. Jag vet, att man med goda skäl kan säga, att statsverket behöfver icke så mycket dessa kontanter, som skulle inbetalts, ty järnvägarna göra så mycken indirekt nytta, att staten får sitt ändå. Detta är en sak, men en annan sak är, att om Riksdagen bestämmer villkor för järnvägslåns erhållande, så äger Riksdagen skyldighet att se till, att dessa villkor fyllas. De fyllas säkerligen alltid väl på papperet, men icke alltid i realiteten. Den af Kungl. Maj:t tillsatta ledamoten i styrelsen, som skall vara statens kontrollant, förordnas vid statslånets beviljande, men detta är ofta för sent. Det är för sent, ty redan dessförinnan hafva olämpliga åtgärder kunnat vidtagas, som inverka menligt på bolagets förmåga att betala sin skuld. Vidare är att märka, att denne ledamot tillsättes icke med särskildt afseende på, att han skall vara tekniskt sakkunnig, utan vara lämplig att i statens intresse öfvervaka, att järnvägsdriften skötes affärsmässigt. Utskottet har emellertid ansett, att redan under byggnadsverksamhetens pågående och kanske dessförinnan behöfver staten en kontrollant. Bestämmandet af den lämpligaste tidpunkten och sättet för hans verksamhet måste man gifvetvis öfverlämna åt Kungl. Maj:t. Men en statens kontrollant med teknisk bildning under järnvägsföretagets allra första skede behöfves mången gång icke endast i statens, utan i de flesta fall äfven i de enskilda järnvägsbolagens intresse.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Om skärpt
kontroll öfver
de med stats-
lån under-
stödda
enskilda
järnvägarna.
(Forts.)

Herr Fränckel: Det torde vara nödvändigt, att då man nu skall behandla bankoutskottets utlåtande öfver riksgäldskontorets förvaltning, man utan hänsyn till de sympatier, som man kan ha för enskilda järnvägar, behandlar den ekonomiska frågan sådan, som den här föreligger. Hvad har då skett? Jo, statsrevisorerna hafva i år liksom föregående år framhållit, att det finnes vissa enskilda järnvägar, som delvis icke alls, delvis alldeles ofullständigt fullgöra sina förpliktelser till staten. Dessa statsrevisorernas anmärkningar hafva nu varit föremål för bankoutskottets pröfning, men därtöfver har riksgäldskontoret, som vid flera föregående tillfällen låtit dessa anmärkningar passera utan vidare, i år ansett, att nu börjar det gå för långt. Nu hafva riksgäldsfullmäktige till och med, såsom herrarna finna af handlingarna, framhållit nödvändigheten af att någon ändring måtte ske i syfte att skydda statsverket för vidare förluster. Denna riksgäldsfullmäktiges anmärkning skulle ju, på samma sätt som förhållandet förut varit beträffande statsrevisorernas anmärkningar, kunnat få passera, men om herrarna behagade se på det betänkande, som föreligger, så befinnes det, att den brist, som uppstått för statsverket med hänsyn till de enskilda järnvägarnas annuiteter, år 1900 uppgått till 2,031,000 kronor, men år 1910 vuxit till den betydande summan af 4,463,000 kronor. Då hemställer jag till herrarna, huruvida det kan vara lämpligt att låta ett sådant förhållande fortfa. Då uppstår frågan, huruvida de tillgångar, staten redovisar i sin hufvudbok, verkligen äro fulla tillgångar, ty en solid affär brukar behandla sina siffror vid årens slut så, att man icke plägar såsom full tillgång upptaga andra belopp än sådana, som äro verkliga tillgångar, och dit vilja väl herrarna icke räkna dessa 4 millioner kronor i restantier jämte öfverräntorna, som särskildt balanseras. Nu är frågan: hvad skall man göra? De 50 millioner kronor, som staten redan lånat till de enskilda järnvägarna och som enligt mitt förmenande äro väl användade, få ligga, där de ligga. Järnvägarna kunna icke skaffa mera afkastning, än hvad de hafva. Och det viktigaste skälet för att så icke är möjligt beror på statens egna åtgöranden med hänsyn till personalens aflöning, som föranledt de enskilda järnvägarna att följa med. Frågan gäller här emellertid, huru det skall förfaras i framtiden. Och då är man inne på statens järnvägspolitik. Huru har då statens järnvägspolitik hittills varit? Jo, statens järnvägspolitik har hittills varit att utveckla sina egna järnvägar så långt det varit ekonomiskt möjligt. Detta har varit en fördel för hela landet. Vidare har järnvägspolitiken varit den, att såvidt möjligt understödja de enskilda järnvägarna, där kommuner och enskilda med uppoffringar velat åstadkomma viktiga kommunikationsleder för förkofran af sin industri och sina näringar. Det senare har tillgått på det sätt, att man för att undvika specificering hvart femte år ställt 5 miljoner kronor och sedan 7½ miljoner kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för att på af Riksdagen fastställda villkor lämnas såsom lån till enskilda järnvägars nyanläggning. Så har saken gått framåt. Så hafva de enskilda järnvägarna fått utveckla sig. Och olyckligtvis har detta medfört dåliga resultat, och de senare åren blifvit ekonomiskt sämre och sämre för

järnvägsbyggnaderna. Och detta har icke endast drabbat staten såsom stor fordringsägare, utan äfven kommunerna. Kommunerna ligga inne med nästan lika stora belopp i fordringar hos järnvägsbolagen som staten. De hafva satt in sina medel i järnvägsföretag utan att därå erhålla någon nämnvärd afkastning. Då är frågan: skall man fortsätta på det sättet, att, om jag så får säga, lägga ned statens kapital i ofruktbara och dyrbara järnvägsanläggningar genom att understödja dylika anläggningar på samma sätt och i samma utsträckning som förut, och hvarigenom äfven kommunerna åsamkas lika stora utgifter som staten? Jag tror för min del, att den största försiktighet är af behovet påkallad. Men försiktigheten bjuder, att man, på sätt här föreslås, ser till, att icke sådana kalamiteter vidare inträffa, som hittills varit fallet. Det vill med andra ord säga, att man måste se till, dels att det nödiga kapitalet verkligen förefinnes för de anläggningar, som man ämnar utföra, och att sålunda det villkor, som Riksdagen stipulerat för läns erhållande, icke blir obeaktadt, nämligen det villkoret, att halfva kapitalet skall åtminstone förefinnas dels genom aktieteckning, dels på annat sätt, innan man får statslån, dels att det kapital, som på detta sätt kan finnas, verkligen räcker till att anlägga banan i den form, förslaget blifvit för Kungl. Maj:t framlagd. Men, mina herrar, så har icke alltid varit fallet. Om man går till denna berättelse, skall man finna, att det finnes järnvägsbolag, som för att komma åt statslån kommit fram med för låga kostnadsförslag. Hvad har då skett? Jo, man har satt sig i skuld för järnvägsskenor och mark och sådana saker, som erfordras för anläggningens utförande, och när trafiken sedan börjat, har man använt de inflytande medlen till att betala dessa skulder, i stället för att dessa medel rätteligen skulle tillkommit staten. Är det herrarnas mening, att efter de upplysningar, som revisorerna lämnat, och efter hvad riksgäldsfullmäktige anfört, lämna denna fråga öppen, så att detta förhållande må kunna fortgå slentrianmässigt? Det beslutet fatta herrarna, om ni i enlighet med herr Juhlius förslag afslå utskottets hemställan.

Hvad är här föreslaget? Detta förslag gäller icke alls föregående järnvägsbyggnader. De penningar, som användts därtill, få ligga, där de ligga. Detta förslag gäller icke alls den kommande förvaltningen vid järnvägarna, utan det åsyftar att få garanti för att vid byggandet verkligen de normer följas, som äro framlagda i kostnadsberäkningen för järnvägen. Här har af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnats upplysningar, att det finnes enskilda järnvägar, som, sedan de väl fått ett statsanslag, ökat skenvikten. Detta är i statens intresse. Det är intet tvifvel om det. Men om bolagen icke fått dessa penningar, hade bolagen måst låta bli att göra så. Det är statsmedel, som sålunda tagas i anspråk för ett med dem icke afsedt ändamål. Hvad tjänar det till att bestämma, att staten lämnar anslag intill halfva anläggningskostnaden, om hela frågan kan kringgås, sedan banan är under anläggning? Det är ett dylikt förfarande, man afsett att förhindra. Man har haft för afsikt att ävägbringa en administrativ anordning, som består däri, att då Kungl. Maj:t redan nu sätter till en ledamot i det enskilda järnvägsbolagets styrelse med särskild instruktion för honom, byggnadsarbetets gång skall af väg- och vattenbyggnadssty-

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna.
(Forts)

*Om skärpt
kontroll öfver
de med stats-
lån under-
stödda
enskilda
järnvägarna.
(Forts.)*

relsen, eller af hvem det vara må, öfvervakas, så att en teknisk-ekonomisk kontroll sker öfver utförandet af företaget, äfvensom att sådana anordningar vidtagas med afseende å kassautbetalningarna, att syftet med kontrollen icke förfelas. Här hafva framkommit upplysningar, att man för att uppnå erforderligt aktiekapital vid åtskilliga järnvägsbolag sett sig nödsakad att på förhand göra entreprenadkontrakt med en viss entreprenör, hvarvid entreprenören förbundit sig att taga aktier i likvid för sin entreprenad. Hvad medför detta? Jo, att de entreprenader, som ingås, blifva för dyra, och att sålunda det kapital, som man afsett för järnvägen, icke kommer järnvägen till godo. Med sådana förhållanden för ögonen tror jag icke, att Riksdagen bör vara emot att på sätt, här föreslås, anhålla att Kungl. Maj:t, märk väl, på sätt Kungl. Maj:t pröfvar lämpligt, anskaffar en för statens intressen betryggande teknisk-ekonomiskt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna, ty då har man icke risken utaf att det skall inträffa sådana missförhållanden, som jag här påpekat. Man må icke tro, att hvarken jag eller någon annan af de herrar inom utskottet, som varit med om detta förslag, hafva den uppfattningen, att icke de enskilda järnvägarna fylla sitt värf på ett utmärkt sätt, och att allt hvad staten kan göra för att stödja dem bör den göra, men icke på det sättet, att statens ekonomi förvirras. Det sker emellertid, om man kommer fram med så beskaffade siffror, som här föreligga i riksgäldskontorets berättelse och som upptagas såsom tillgångar, då de i verkligheten icke äro några. Då nu 50 miljoner kronor äro nedlagda af statsmedel i de enskilda järnvägarna, så är det skäl att man ser till, att man i fortsättningen betryggar statens ekonomiska tillgångar.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Till sist vill jag endast understryka, hvad en ärad ledamot af utskottet redan sagt, att detta förslag icke gäller redan existerande banor och icke förvaltningsåtgärder vid kommande, utan afser blott en teknisk-ekonomisk kontroll vid anläggning af banorna. Huru den skall komma att verkställas, vare sig genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller på annat sätt, det har utskottet icke yttrat sig om, utan det har bankoutskottet velat öfverlämna till Kungl. Maj:t, som enligt Riksdagens redan fattade beslut i andra fall fått sig anförtrodt att ombestyra kontrollen.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Herr Wijkander har påvisat, att det förslag, som bankoutskottet framlagt i sin kläm, icke stödes af motiveringen, och herr Wijkander har i öfverensstämmelse därmed anhållit att få en förklaring från någon af bankoutskottets ledamöter. Förklaringen har lämnats, och då herr Wijkander nu icke begärt ordet, så förutsätter jag, att han är belåten med den förklaring, han fått af bankoutskottets herrar ledamöter. Men det återstår dock, att bankoutskottet här har kommit fram med ett förslag till kläm, som icke stämmer med motiveringen. Jag tycker icke, att det är bra, att något sådant står kvar i våra protokoll, och därför, herr talman, anser jag mig böra yrka förslaget återremitterande till utskottet.

Herr Berg, Lars: Då jag haft att handlägga åtskilliga dylika ärenden under min långa tjänstemannatid, anser jag mig pliktig att yttra några ord, äfven därför att detta framlagda förslag är märkligt såsom ett bevis på huru tiderna förändras och huru vi förändras med dem. I början af järnvägsbyggnadsperioden skulle det, och långt, långt efteråt, varit otänkbart, att ett sådant enligt min åsikt förtjänstfullt och klokt förslag, som nu föreligger från utskottets sida, kunnat framkomma. När vi började bygga järnvägar, befunno vi oss i feber, och vi kunde icke klart bedöma företagen. Man ansåg järnvägsbyggandet heligt och beundransvärdt. Järnvägsbyggaren var fäderneslandets välgörare. Han borde hyllas och hjälpas, och man var färdig bära honom på armarna. Det var nog bra till en viss grad, men man gick till öfverdrift. Måhända var det ett arf från våra hedniska förfäder, som ansågo, att den, som byggde vägar och broar, var värd den eviga lycksaligheten i Valhalla. Men som sagdt, det har allt mera under järnvägsbyggandet visat sig, att den kontroll, som statsmakten genast från början ändock ansåg nödvändig, varit för otillräcklig, men de framställningar, som härom gjordes, möttes alltid såsom något byråkratiskt, något frihetsfientligt, och de afslogos. Man ansåg i regering, Riksdag och press, att järnvägsbyggandet borde understödjas på allt sätt, till hvad pris som helst, och att den kontroll, som fanns, var tillräcklig. Där fel och svagheter yppades, lades felet på de kontrollerande myndigheterna. Jag kan därför med glädje instämma i hvad utskottet yrkat, och förklara, att utan att den kontroll, som nu är öfverlämnad till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, stärkes, och man nödgas fortgå på sätt, som på senare tid ägt rum, är det icke möjligt att utöfva någon fullt effektiv kontroll. Den har från början i många fall varit omöjlig, i synnerhet därför att utredningarna, undersökningarna, ofta öfverlämnats till personer, mycket framstående i de praktiska byggnadsyrkena, men icke i besittning af fackutbildning för upprättande af järnvägsförslag. Särskildt lämnades de första järnvägsbyggnadernas undersökning till en massa veteraner, som ärligt förtjänt sina sporrar vid de första byggnaderna, men som voro utan teoretisk undersökning. Dessa vunno anklang och popularitet och togos till undersökningsförrättare och utredare. När man så gjorde framställning, såsom jag en och annan gång gjorde, hos regeringen om rätt att kontrollera dessa undersökningar, ansågs det mycket olämpligt, och min hemställan afslogs. Det hade till följd, att man icke hade någon egentlig grund att stå på. Det hade t. ex. till följd, att vid en af dessa järnvägar, som här äro framdragna, tvistades det mellan entreprenören och bolaget, till och med om hvar banan skulle ligga. Tog man då och granskade planerna, så fann man, när man började konnektionen af kartbladen i Linköping, andra ändpunkten falla någonstades åt Jönköpingshället i stället för vid Vimmerby, och började man konnektionen i Vimmerby, föll andra ändpunkten i Vättern i stället för Linköping. Detta visar, huru omöjligt det är för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att fullgöra sin öfvervakande befattning utan att hafva möjlighet till förberedande granskning. På samma sätt är det i än högre grad med utförandet af arbetet.

Ett par föregående talare hafva som motskäl anført, att det skulle vara ett synnerligen svårt ingrepp i bolagens förvaltning, och därmed

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna.
(Forts.)

Om skärpt kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna. (Forts)

hafva de tolkat klämmen såsom innefattande äfven ett ingrepp i redan färdiga järnvägsbyggnaders förvaltning. Det är att måla den lede på väggen för att piska honom, ty här synes det mig tydligt af klämmen, att det är endast fråga om utförandet, undersökningen och granskningen af utförandet, och under sådana förhållanden tager jag mig friheten att vördsamt tillråda kammaren att instämma i yrkandet om bifall till utskottets förslag.

Grefve Wachtmeister, Axel: Då här endast är fråga om en skrivelse, däri afgörandet i saken öfverlämnas till Kungl. Maj:t, ber jag att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets förslag; en återremiss skulle endast tjäna till att förhåla frågan men icke ändra något i sak.

Grefve Wachtmeister Fredrik: Jag kan icke gå in på hvad den siste ärade talaren sade, ehuru för min del jag ingenting har emot den kläm, hvartill utskottet har kommit; jag tycker det kan vara ganska mycket skäl, att denna fråga på det viset af Riksdagen betonas inför Kungl. Maj:t. Den siste ärade talaren sade emellertid, att här blott vore fråga om en skrivelse; ingenting annat vore föreslaget. Men det veta ju alla, att en riksdagsskrivelse åtföljes af motivering, och denna stöder sig i nästan alla fall på den motivering, hvilken utskottet förut presterat. Om man nu tänker på den kritik herr Wijkander nyss riktade mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande och sedan läser utskottets motivering — utskottet säger, att det »för sin del ansluter sig till den tanke, som ligger till grund för styrelsens uttalande, att en teknisk-ekonomisk kontroll bör anordnas för öfvervakande att de beräkningsgrunder, som följts vid statslåns anvisande, också lända till efter rättelse vid företagens utförande och förvaltning» — så utgör detta yttrande till synes ett alltför stort erkännande af väg och vattenbyggnadsstyrelsens tankegång. Nu står det visserligen icke alls i klämman, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall hafva att göra med dessa företags vidare *förvaltning*, men när det står kvar i motiveringen, kan man tänka sig möjligheten att sådant äfven får stå kvar i bankoutskottets förslag till skrivelse till Kungl. Maj:t. Det tror jag dock icke att vi vilja vara med om, och därför ber jag att få vidhålla mitt yrkande om återremiss.

Grefve Wachtmeister, Axel: Mot den siste ärade talaren ber jag få säga, att Kungl. Maj:t säkerligen tager kännedom icke allenast om motiveringen i utskottets utlåtande utan ock om Riksdagens protokoll i frågan, och då däraf kommer att framgå, att en utskottsledamot oemotsagd fått yttra, att det vore utskottets enhälliga åsikt, att denna teknisk-ekonomiska kontroll endast skulle gälla under byggnadstiden, lärer Kungl. Maj:t icke kunna komma att missförstå innebörden af ett kammarens bifall till utskottets hemställan, och jag vidhåller mitt yrkande.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på föreliggande punkt yrkats: 1:o) att

hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att punkten skulle visas åter till utskottet; och 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition därvid antagits afslag å utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bankoutskottet hemställt i punkten 2 af sitt utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 36;

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Hvad utskottet tillstyrkt bifölls.

Herr statsrådet grefve *Ehrensward* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord;

2:o) angående utläggande af vissa statsgrufvefält; och

3:o) innefattande förslag till visst tillägg till de af 1908 års Riksdag antagna förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 12 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande nr 4, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till lagar, innefattande ändring dels i gällande stadganden om nattvardsgång, dels i 2 kap. 3, 4 och 8 §§ kyrkolagen, dels ock i 2 kap. 13 § samma lag, bifölls hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. verkställd granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. Föredrogs ånyo lagutskottets den 12 och 15 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 5, i anledning af verkställd granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt 42 § 2 mom. riksdagsordningen lagutskottet åliggande granskning rörande förvaltningen af justitieombudsmansämbetet hade båda kamrarna till utskottet hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna ämbetsberättelse.

Vid den granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som lagutskottet sålunda grundlagsenligt förehåft, hade någon anledning till anmärkning icke förekommit, hvilket utskottet i föreliggande utlåtande för Riksdagen anmält.

Herr Karlsson: I sin redogörelse för vissa ärenden, som icke föranledt åtal, har Riksdagens justitieombudsman redogjort för ett ärende, handlagdt af magistraten i Skeninge. Då uti det refererade ärendet olika meningar synas varit rådande mellan magistratens ledamöter, är nog i detta fall justitieombudsmannens åsikt, att protokoll bort föras öfver ärendet, riktig; men då justitieombudsmannen i sammanhang därmed yttrar: »det ligger nämligen i förhållandets egen natur, att protokoll bör föras öfver de ärenden, i hvilka magistraten har att afgifva yttranden», måste jag, ifall detta uttalande af justitieombudsmannen skall så förstås, att magistraten är skyldig att protokollsföra hvarje ärende, däri magistraten har att afgifva yttrande, mot justitieombudsmannens åsikt inlägga min gensaga. Äro magistratens ledamöter ense om ett yttrande, torde det vara tämligen likgiltigt, om yttrandet affattas i ett protokoll eller i en brefkonceptbok. Vid ett stort antal magistrater föres magistratens protokoll af en person och brefkonceptet af en annan; och i af Kungl. Maj:t fastställda instruktioner är denna fördelning tydligen bestämd. Borgmästaren handhar brevväxlingen, en rådman för magistratsprotokollet. Skulle nu hvarje yttrande protokollsföras, blefve därigenom en del göromål, som enligt fastställd arbetsordning tillhörde en ledamot, öfverflyttade till en annan.

Fastsläendet af justitieombudsmannens åsikt att protokoll städse bör föras öfver ärende, i hvilket magistrat har att afgifva yttrande, skulle ock i många fall föranleda till ett onödigt skrifvande. Enligt kungl. cirkuläret den 22 mars 1907 får ett yttrande tecknas å en skrifvelse eller remiss och behöfver i många fall endast innehålla ordet »tillstyrkes». Skulle, där en magistrats ledamöter äro ense om ett sådant yttrande, ärendet behöfva protokollsföras, skulle ju detta föranleda till ett onödigt skrifveri, ty i protokollet finge väl göras någon anteckning om hvad ärendet afsäge.

Ofta nog begäres af öfverordnad eller sidoordnad myndighet eller enskild person magistrats yttrande, exempelvis huruvida en person är vederhäftig för ett visst belopp eller känd för pålitlighet och ordentlighet och kan anses lämplig till en viss handterings utöfvande, såsom försäljning af denaturerad brännvin, idkande af gårdfaribandel, innehafvande af sprängämnen o. s. v. Att intaga ett sådant yttrande i magistratsprotokollet torde vara tämligen onödigt. Om en person t. ex. begär att få upptaga is på stadens område, är det enklaste sättet, såsom bruket är vid den magistrat jag tillhör, att »tillåtes» åtecknas

handlingen med de villkor magistraten kan anse erforderliga och att handlingen skall uppvisas för stadsfiskalen. Att föra protokoll i detta ärende torde vara obeförligt.

Vidare yttrar justitieombudsmannen i nästföljande punkt: »uppenbarligen åligger det enhvar tjänstförrättande ledamot i magistraten att deltaga i afgörandet af hvarje särskildt ärende, som magistraten har att handlägga». Om en magistrat består af både lagfarna och icke lagfarna ledamöter och de lagfarna till domfördt antal hafva särskild expeditionstid och vistas i samma lokal i angränsande tjänsterum, kan ett sådant ärende, som fordrar brådska, afgöras fort nog; men skulle man behöfva tillkalla de illiterata, som äro sysselsatta i sin borgerliga handtering och hafva svårt att komma ifrån, skulle det lända till onödig tidsutdräkt, och den person, som begärt ett yttrande af magistraten, skulle få vänta på detta yttrande.

Jag har blott velat yttra detta, men har icke något yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande utlåtande till handlingarna.

Vid ånyo skedd föredragning af jordbruksutskottets den 12 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

nr 6, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till direktionen för Mariefreds sjukstuga af visst Gripsholms slott tillhörande område,

nr 7, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Mariefreds och Kärnbo församlingar af förra Djurgårdsinspektorsbostället Vik nr 1,

nr 8, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Mariestad af ett inom nämnda stad beläget kronomagasin m. m.,

nr 9, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronans andel i den till roten nr 1 Gäst af Gottlands andra båtman kompani hörande torplägenhet, samt

nr 10, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord;

2:o) angående utläggande af vissa statsgrufvefält; och

Ang. verkställd
granskning af
justitieombuds-
mannens
ämbets-
förvaltning.
(Forts.)

3:o innefattande förslag till visst tillägg till de af 1908 års Riksdag antagna förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

Anmälades och bordlades
konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skärpta villkor för rätten att utgifva tidningar, och

nr 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot annonsering i tidning eller skrift rörande försäljning af brännvin;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 5, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning af den mellan Sverige och Tyska riket den 8 maj 1906 afslutade handels- och sjöfartstraktaten, samt

nr 6, i anledning af *dels* Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för utländsk turist att under viss tid tullfritt disponera hit till riket medförd automobil, *dels* ock en i ämnet väckt motion; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om lagstiftning rörande grunderna för och förfarandet vid utvisning ur riket af utlänningar, m. m.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 12,35 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
